

تحلیل جرم شناختی تئوری ناکامی - پرخاشگری در خشونت تماشاگران فوتبال

مجید آقایی^۱، و کیوان ملا نوروژی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۳/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۶/۰۴

چکیده

هدف پژوهش بررسی تئوری ناکامی - پرخاشگری در خشونت تماشاگران تیم‌های استقلال و پرسپولیس تهران از منظر جرم شناختی است. در این مطالعه نیمه تجربی که به روش پیمایشی-توصیفی انجام گرفته، ۳۸۴ نفر از طرفداران استقلال و پرسپولیس تهران به صورت تصادفی انتخاب شدند. داده‌های پژوهش از طریق پرسش‌نامه محقق ساخته در دو قسمت اطلاعات فردی و رفتاری با ۳۰ پرسش جمع‌آوری و با استفاده از نرم افزار اس. پی. اس. نسخه ۱۹ تحلیل شد. یافته‌های این پژوهش بر غلبه خشونت در بُعد کلامی تاکید کرده و عواملی نظیر ناکامی برای حضور در ورزشگاه، شکست تیم محبوب، قضاوت نامناسب داور و بازی نامناسب تیم محبوب در بروز خشونت تماشاگران فوتبال را موثر می‌داند. غلبه با متغیر شکست تیم محبوب و قضاوت نامناسب داور است.

کلید واژه‌ها: جرم‌شناسی روانی، ناکامی، پرخاشگری، وندالیسم.

۱. استادیار گروه حقوق دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، اسلامشهر، ایران (نویسنده مسئول)

Email: magid.aghayie6105@gmail.co

۲. استادیار گروه مدیریت ورزشی دانشکده تربیت بدنی دانشگاه آزاد واحد اسلامشهر، اسلامشهر، ایران

مقدمه

جرم‌شناسی روانی^۱ یا روان‌شناختی رشته ای تخصصی از بزه شناسی است که محور مطالعات خود را بر زمینه شناخت عوامل جرم زای روانی استوار می سازد و در این راه به انتزاع بزهکار از جامعه نمی پردازد و خصوصیات حیاتی او را نیز از نظر دور نمی سازد (کی نیا، ۲۰۰۱). خشونت یکی از ابعاد جرایم و انحرافات در حیطه ورزش و به ویژه فوتبال، از منظر این رشته موضوعی قابل بررسی است. سهم عمده ورزش و بالاخص فوتبال در فرهنگ و اقتصاد و حتی سیاست به عنوان پرطرفدارترین و پربیننده ترین ورزش در سطح ملی و فراملی غیرقابل انکار است گردآوری جمعیت زیاد در زمان و مکان معین سبب ایجاد زمینه مساعد بروز هیجان زیاد و خشونت است (عنبری، ۲۰۰۶). آشکارترین نمونه، پدیده‌ای موسوم به اوباشی گری یا وندالیسم^۲ است. این امر به حدی پررنگ و جهانی گردیده است که عده ای از محققان معتقدند که فوتبال است که سبب اوباشی گری به مفهوم مرسوم آن می شود (کاشمرآ^۳ ۱۹۹۸). اوباشی گری در معنای امروزی آن از دهه (۱۹۶۰) به بعد و به خصوص در کشور انگلستان دیده شد و از آن پس نیز مواردی از آن گزارش شده است.

(پیرسون^۴ ۲۰۰۶) تراژدی هیسپل در سال (۱۹۸۵ م) که در آن ۳۹ نفر جان باختند و ۶۷۰ نفر مصدوم شدند به عنوان بدترین حادثه اوباشی گری شناخته می شود. (دانیگ^۵ ۲۰۰۳) در جریان دیدار لیورپول و یونتوس از بازیهای جام باشگاه های اروپا، هولیگانهای انگلیسی سازنده این تراژدی بودند. کثرت اوباشی گری در انگلستان آن را به یک مسئله سیاسی تبدیل و سبب

گردید تا حتی پارلمان انگلستان وارد عمل گردیده و صرف نظر از وضع مجازاتها، کمیته مشورتی میان مراجع اجرایی و پلیس و فدراسیون فوتبال تشکیل گردد (اداره کل پژوهش ناجا، ۱۹۹۶). حادثه بن بدیل سال ۱۹۶۹ که در طی آن دو کشور هندوراس وال سالوادور پس از یک مسابقه فوتبال و حوادث داخل میدان و استادیوم به یکدیگر اعلان جنگ دادند و با تانک و توپ و هواپیما به مرزهای هم هجوم آوردند که به جنگ فوتبال معروف شد (فتیحی، ۲۰۰۳) از شدیدترین مصادیق خشونت در فوتبال است.

حقوق کیفری ورزشی^۶ و حقوق کیفری^۷ انضباطی در قالب دستگاه عدالت کیفری و کمیته انضباطی فدراسیون فوتبال در واکنش به خشونت تماشاگران فوتبال به عنوان شاخه عدالت توزیعی به تنبیه و کیفر متوسل می گردد لیکن جرم شناسی به تحلیل علل و عوامل وقوع این خشونت و ارائه راهکارهای کنترل و کاهش این خشونت از طرق غیر کیفری و با تمسک به آموزه های علوم مختلف نظیر روان شناسی است. استفاده از منابع روان شناسی در قالب بهره گیری از تئوریهای ارائه شده و به کارگیری شیوه های تجربی و میدانی برای توجیه عمل جنائی و فرآیندهای روانی که منجر به ارتکاب خشونت می گردد در دستور کار این گرایش از جرم شناسی قرار می گیرد (نجفی توانا، ۲۰۰۸).

خشونت و پرخاشگری دارای تعاریف و تقسیم بندی های متعددی است. وانیر^۸، زان^۹ و ساجی^{۱۰} کاربرد نیروی فیزیکی و یا تهدید به کاربرد آن به نحوی که بتواند لطمات جسمی یا معنوی بر شخص یا اشخاص وارد آورد را خشونت می دانند (افتخاری، ۲۰۰۵). هرگونه رفتار عمدی که منجر به آسیب رساندن به

6. Sport criminal law
7. Disciplinary Criminal Low
8. Vanir
9. Zan
10. Suji

1. Psychological Criminology
2. Vandalism
3. Cashmore
4. Pearson
5. Dunning

شخصی یا تخریب مالی، یا تحمیل شرایط ویژه ای، به خود، فرد یا گروهی، که ذاتا یا به علت شرایط بیرونی، نه سزاوار آن شرایط باشد و نه پذیرای آن. چه این رفتار به منظور رسیدن به هدفی باشد و چه به منظور تخلیه هیجانی صورت گرفته باشد را خشونت می نامیم (نیکبخت، ۲۰۱۱). برخی پرخاشگری را واکنشی غریزی به ناکامی و رقابت برای دستیابی به منابعی می دانند که عمدتا از طریق برخورد بدنی تجلی می یابد (آرگل؛ ۱۹۹۳). کاکلی در تعریفی نسبتاً جامع از پرخاشگری می گوید: «پرخاشگری ناظر به رفتاری است که با نیت تخریب اموال یا صدمه زدن به شخص دیگر انجام می شود و متضمن بی توجهی محض به سلامت دیگران و احتمالا خود است پیامدهای پرخاشگری ممکن است فیزیکی با روان شناختی باشد (کاکلی، ۱۹۹۸). پس پرخاشگری ۱- اقدامی عمدی است ۲- محدود به رفتار فیزیکی نیست ۳- آسیب جسمانی و روانی هر دو مدنظر است ۴- آسیب به خود و دیگران می تواند باشد ۵- خشونت می تواند مشروع (دفاع مشروع) یا نامشروع باشد. خشونت و پرخاشگری ورزشی رفتاری خارج از قواعد و هنجارهای ورزشی است که سبب آسیب های عمدی شده و ارتباط مستقیمی با اهداف رقابتی ورزش ندارد (تری، ۲۰۰۵). جکسون، ۱۹۸۵). پرخاشگری ورزشی برای توصیف گستره ای از کنش ها استفاده می شود که به شکل های ابزاری و بازتابی، کلامی و فیزیکی تجلی می یابد و از سوی مشارکت کنندگان در قبال سایر بازیکنان، تماشاگران، مربیان، مقامات ورزشی، عامه مردم و اموال به کار بسته می شود. (آلدرمن، ۱۹۷۵) خشونت ورزشی میتواند در قالب جرایم علیه اشخاص نظیر قتل، ایراد ضرب و جرح عمدی، نزاع دسته جمعی، توهین و افترا

و جرایم علیه اموال نظیر تخریب به اموال عمومی و خصوصی و جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی نظیر برپا کردن هیاهو و جنجال و اختلال در نظم عمومی ظاهر شود. وندالیسم در لغت به معنای ضدیت با صنعت و آثار تکنولوژی و وحشیگری است (آریان پورکاشانی، ۲۰۰۲) وندال نام قومی از طایفه ژرمن و تا حدی اسلاو است که در قرن پنجم میلادی می زیستند. روحیه ویرانگرانه قوم وندال سبب شده است که امروزه وندالیسم را به معنای وحشیگری، ویرانگری و خرابکاری به کار ببرند (رن، ۱۹۸۸).

هولیکانها یا اوباشگران واژه ای بود که اولین بار توسط پلیس انگلستان در سال ۱۹۸۹ با الهام از نام پاتریک هولیهان که از یک خانواده ایرلندی که بی رحم بوده است به کار رفته است (ویلیامز^۶ و دیگران، ۲۰۰۵) خشونت در یک تقسیم بندی به پنج دسته ۱- کلامی ۲- اختلال در جریان بازی ۳- پرتاب اشیاء ۴- دعوا کردن ۵- وندالیسم، تقسیم بندی می شود، (لوئیس^۷ ۲۰۰۰) وندالیسم نیر به ۱- مال اندوز ۲- تاکتیکی ۳- انتقامجو ۴- تفریحی ۵- خصومت تقسیم بندی گردیده است که به ترتیب با هدف بدست آوردن دارائی تخریب اموال، انتقام، تخلیه هیجان و تفریح و تسویه حساب شخصی و افکار سیاسی، انجام می شود (قاسمی، ذوالاكتاف و نور علی وند، ۲۰۰۹). تماشاچیان آن دسته از تماشاگران فوتبال در ورزشگاه ها هستند که بی طرفی نسبی به آنها غالب است و برنده یا بازنده بودن تیم برایشان فرقی نمی کند در حالی که هواداران با تشویق گران در طبقه اول استادیوم و در جایگاه ویژه و سکوهای رو به روی جایگاه اصلی حاضرند تا تسلط بیشتری بر زمین مسابقه داشته باشند و تشویق کننده

1. Argyle
2. Coakley
3. Terry
4. Jackson
5. Alderman

6. Ren
7. Holigan
8. Williams
9. Loise

فوران پیدا کند. اینکه چرا جوانان جذب هواداران و کلویهای هواداری می‌شود و همچنین عدم درک کافی از احساسات و طریقه بروز آنها نیز از دیدگاه روان‌شناختی قابل بررسی است. (کوراکیس، ۱۹۹۸)

در خصوصی عوامل روانی بروز خشونت بین تماشاگران فوتبال صرف نظر از رفتار غریزی و یا اختلالات شخصیتی و استرسهای موثر در روان افراد و با کم‌هوشی و نابسامانی کروموزومی و اختلال مغزی و عصبی که برای تحلیل و تبیین خشونت و پرخاشگری مورد استفاده قرار می‌گیرد، می‌توان به تئوری ناکامی-پرخاشگری^۴ اشاره کرد. این تئوری از معروفترین و رایج‌ترین نظریه‌ها درباره خشونت و پرخاشگری است. ناکامی عامل تعیین‌کننده در تکوین رفتار مجرمانه و خشونت‌آمیز است. در این تئوری پرخاشگری برآیند جریانی در نظر گرفته می‌شود که در آن افراد از دست‌یابی به هدف با اهداف عالی‌ه خویش باز می‌مانند و احساس ناکامی در آنها شکل می‌گیرد.

این رویکرد نخست به وسیله دلارڈ و همکاران در سال (۱۹۳۹) ارائه گردید. مهمترین عامل در پرخاشگری در این دیدگاه به عنوان مشخصه‌های موقعیت تعریف می‌شوند. اگرچه ما دارای یک سائق پرخاشگرانه فطری تیم، اما رفتار پرخاشگرانه به وسیله ناکامی از بالقوه به بالفعل تبدیل می‌شود. یعنی وقتی ناکام شدید با رفتار پرخاشگرانه واکنش نشان می‌دهیم (جارویس، ۲۰۰۱). ناکامی از یک سو موجب انگیزه‌های پرخاش‌جویانه می‌باشد و از سوی دیگر هر گونه پرخاش‌گری را در عوامل پیشین موجب ناکامی جستجو می‌کند (محسنی تبریزی، ۱۹۹۹). ناکامی احساسی است که در نتیجه ایجاد مانع بر سر راه رسیدن به هدفی که فرد آن را مطلوب می‌شمارد پدید می‌آید، زمانی که در رسیدن به اهداف با موانع صعب‌العبور مواجه می‌شویم در ما ایجاد

ای هستند که به یک تیم با باشگاه خاص تعصب می‌ورزند، اینان پویایی بیشتری از تماشاچی عادی دارند. واژه تماشاگر نما را می‌توان در این قسمت جستجو کرد، واژه فن (به معنای مشوق و فرکس‌بّه تماشاگر متعصب اطلاق می‌شود. غالب خشونت‌ها مربوط به حین انجام مسابقه و بعد از انجام آن است.

تئوریهای زیستی، جامعه‌شناختی و روانی از اهم ادبیات نظری در آسیب‌شناسی و جرم‌شناسی خشونت تماشاگران فوتبال است. در این نوشتار تلاش بر آن است تا با تلفیق خشونت و پرخاشگری به مثابه امری روانی - اجتماعی با استفاده از داده‌های جرم‌شناسی روانی در نظریه تئوری ناکامی پرخاشگری و واکنشهای طرفداران تیم‌های فوتبال استقلال و پرسپولیس تهران را در عدم تحقق اهداف و وضعیتهایی که ناکامی آنان را به دنبال دارد مورد تحلیل و بررسی قرار دهیم. جرم‌شناسانی که در شاخه روانی تمرکز نموده‌اند وندالیسم و اوباشی‌گری را نظیر سایر صور خشونت ناشی از عدم رشد کامل شخصیت افراد می‌دانند. مدل شخصینی ژان پیناتل^۳ به چهار ویژگی ۱- خودبینی و خودمحوری^۲ - بی‌ثباتی روانی،^۳ - حالت تهاجم و پرخاشگری،^۴ - بی‌تفاوتی عاطفی اشاره می‌کند، (نجفی ابرندآبادی و هاشم بیگی، ۱۹۹۸). این چهار ویژگی به تحلیل روانی ابعاد مختلف رفتارهای ناهنجار در قالب جرم انحراف می‌پردازد.

در پارادیم روان‌شناختی خشونت تماشاگران فوتبال به جو آکنده از هیجان و هیاهو و شر و شوری که در صحنه مسابقات و بازی فوتبال هست اشاره گردیده و بیان می‌دارد که جوانان به طور فزاینده‌ای به این جو توام با هیجان علاقمند شده تا از یکنواختی زندگی روزمره خویش بگریزند و وقتی هم که موفقیت یا شکستی در تیم مورد حمایتشان دیدند این هیجانان

4. Courakis
5. Frustration- Aggression theory
6. Dollard

1. Fan
2. Ferex
3. Jan pinatel

جابه‌جایی بزهکاری عبارت است از وقوع مجدد اعمال مجرمانه پس از اعمال تدابیر پیشگیرانه‌ای که دشواری ارتکاب یک جرم خاص و با ریسک دستگیر شدن را افزایش می‌دهد (نجفی ابرند آبادی و هاشم بیگی، ۱۹۹۸). شخص ناکام به دلیل موانع موجود در انتقام از ناکامی مورد تصور وی و یا ریسک مجازات و تنبیه، آماج‌های محافظت نشده با ضعیف با موانع کمتر را بر می‌گزیند و در این‌گزینه‌ها ممکن است به اشکال دیگری از اعمال غیر قانونی روی بیاورد. یعنی سبیل مجرمانه یا روش جرم و ابزار را جابه‌جا و تعویض می‌کند تا بتواند ناکامی خویش را جبران و آرام خویش را تسکین دهد ریچارد کرچفیلد معتقد است؛ هدف جابه‌جایی لازم نیست با علت ناکامی مربوط باشد. معمولاً رفتار پرخاش‌گرانه ارتباط چندانی با علت ناکامی ندارد. مثلاً فردی که بر اثر شکست در رسیدن به شغل دلخواه ناکام شده است ممکن است نسبت به همسر و فرزندان خود پرخاشگر باشد. (کراچفیلد^۱ و همکاران، ۱۹۶۸) تلافی کردن نیز نمونه دیگری از خشونت جابه‌جایی است. هنگامی که رقیبی به یکی از بازیکنان تیم رقیب آسیب می‌رساند. فرد دیگری از تیم شما ممکن است تلاش کند به یکی از بازیکنان این رقیب آسیب برساند (عبدلی، ۲۰۰۴).

غالب موارد جابه‌جایی زمانی اتفاق می‌افتد که ناکام نتواند پاسخ پرخاشگرانه را در برابر مسبب ناکامی به اجرا در آورد آنگاه این شخص تلاش می‌کند پرخاشگری را به شخصی که از لحاظ ویژگی‌ها شبیه مسبب ناکامی است منتقل می‌کند. برخی محققان بر این عقیده‌اند که این ناکامی در رسیدن به اهداف نیست که منجر به اعمال رفتارهای خشونت‌آمیز و وندالیستیک می‌شود بلکه زمانی که ناکامی با احساس

ناکامی می‌کند. این اهداف ممکن است ذهنی باشد و فرد گمان کند که در حال رسیدن به اهداف دلخواهش است و لذتها آن را پیش‌بینی می‌کند و یا ممکن است در رفتار ظاهری متجلی شود. در هر حال چنانچه اتفاقاً مانعی سد راه تحقق اهدافی که فرد انتظار دستیابی به آن را دارد شود می‌توان گفت شخص ناکام شده است. ویژگی این تعریف متمایز ساختن ناکامی از محرومیت است که مردم فقط به خاطر نداشتن چیزی ناکام فرض نشوند. تاکنانی زمانی می‌دهد که فرد در دستیابی به هدفی که انتظار رسیدن به آن دارد با شکستی غیر قابل پیش‌بینی مواجه شود (برکویز^۲؛ ۱۹۸۶). بر اساس این تئوری پرخاشگری واکنشی عام به ناکامی است. روان‌شناسانی نظیر دلار^۳، دوب^۴، میلر^۴ و سیرز^۵ با طرح این نظریه دو پیش‌فرض را مطرح نمودند:

- ۱- ناکامی سبب بروز برخی اشکال پرخاشگری است
- ۲- کنش‌های پرخاش‌جویانه حامل برخی اشکال ناکامی هستند (اسچلنبرگ^۶؛ ۱۹۷۴).

در نظریه ناکامی - پرخاشگری مفهومی به نام جابه‌جایی نقش حیاتی و کلیدی دارد. مفهوم جابه‌جایی یا تعویض تغییر جهت کینه و ناشی از ناکامی به سمت افرادی است که به پندار وی با عامل ناکامی‌اش در ارتباطند. شخص ناکام از انگیزه فراوانی برای حمله به موانع موجود در راه دستیابی به اهداف خود برخوردار است، رنج و ناکامی حاصل از عدم تحقق هدف، سبب برانگیختگی وی و تحریک به کینه‌توزی و عداوت خواهد گردید. ۱- مشخص نبودن سبب ناکامی ۲- عدم دسترسی به سبب ناکامی ۳- بیم از تنبیه احتمالی و انتقام‌جوئی، سبب این جابجایی می‌شود (کولینز^۷؛ ۱۹۷۰).

6. Schellenber
7. Displacement
8. Coolins
9. Crachfild

1. Berkwiz
2. Delard
3. Dub
4. Miller
5. Sears

دلارد اثر ناکامی بر پرخاشگری را متکی بر دو عامل می‌داند: اول آنکه ناکامی ظاهراً فقط به شرط شدید بودن پرخاشگری را افزایش می‌دهد و دوم آنکه احتمالاً زمانی پرخاش را تسهیل می‌کند که فرد آن را دلخواهی و ناموجه بداند، نه مشروع و منصفانه. (سادوت، جمیز و آلکوت؛ ۲۰۰۸).

دیدگاه‌های جدید نظریه ناکامی - پرخاشگری به این مسئله اذعان دارند که دامنه بروز پرخاشگری و خشونت در عرصه فعالیت‌های ورزشی بستگی به عواملی نظیر فراوانی شکل گیری و بروز ناکامی، آستانه تحمل افراد در رویارویی و مواجهه با ناکامی، میزان روزدادهایی که منجر به ناکامی می‌شوند و دامنه انتظارات افراد در قبال مجازات‌هایی که به رفتارهای پرخاشگرانه تعلق می‌گیرد (رن، ۱۹۸۸). بر همین اساس پرخاشگری مشروع و مجاز در قالب شعارهایی که در طرفداری از تیم مورد علاقه داده می‌شود یا فریادهای اعتراض آمیز بر رفتار مسئولین داور یا بازیکنان، در صورتی که با الفاظ توهین آمیز همراه نباشد، نمود می‌یابد.

در این مقاله، ناکامی به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شده است ناکامی از پنج جنبه در میان تماشاگران فوتبال مورد تدقیق قرار گرفت. ۱- عدم توفیق و ناکامی برای حضور در ورزشگاه ها ۲- بازی ضعیف اعضای تیم محبوب ۳- خطای بازیکنان تیم حریف روی بازیکنان تیم محبوب ۴- قضاوت غلط داور به ضرر تیم محبوب ۵- شکست تیم محبوب. متغیر وابسته تحقیق خشونت و پرخاشگری است که در قالب جرایم علیه اشخاص و اموال و علیه امنیت (خشونت کلامی و فیزیکی) مورد تحلیل قرار می‌گیرد. توهین، درگیری فیزیکی در قالب ایراد ضرب و جرح عمدی و نزاع دسته جمعی، تخریب اموال ورزشگاه ها و اتوبوسها و اتومبیل‌های شخصی و پرتاب اشیاء به سوی بازیکنان

محرومیت نسبی در هم آمیخته شود به پرخاشگری می‌انجامد، پناسیل خشونت جمعی قویا تحت تأثیر شدت و گستره محرومیت نسبی در میان اعضاء یک مجموعه قرار دارد. محرومیت نسبی به عنوان برداشت بازیگران از وجود اختلاف میان انتظارات ارزشی و تواناییهای ارزشی شان تعریف می‌شود. انتظار ارزشی، کالاها و شرایط زندگی هستند که مردم خود را مستحق آنها میدانند و تواناییهای ارزشی کالاها و شرایطی هستند که آنها فکر می‌کنند، عملاً توانایی کسب حفظ آن را دارند. در واقع این نظریه بر برداشت ذهنی از محرومیت نسبی تاکید دارد (گر، ۲۰۰۰). به طور مثال در جریان یک مسابقه فوتبال، اکثر هواداران یک تیم برداشت ذهنی شان نسبت به تیم رقیب به عنوان یک تیم منسجم و یکپارچه در سطح بالا باشد و یا حتی آن را بهتر از تیم خود بدانند، در صورتی که تیم مورد علاقه شان با ناکامی مواجه شود، احساس محرومیت نکرده و در نتیجه واکنش پرخاشگرانه و خشونت آمیزی از خود نشان می‌دهند. اما اگر برداشت آنها از تیم رقیب به عنوان یک تیم ضعیف و یا حتی معمولی باشد در صورتی که تیم مورد علاقه شان با ناکامی روبه رو شود اقدام به واکنشهای پرخاشگرانه خواهند کرد.

برکوت تیز استدلالت کرد که وجود محرک محرومیت و محیط اطراف، احتمال آنکه فرد عصبانی شده و فعل پرخاشگرانه را انجام دهد را بالا می‌برد اما لزوماً منجر به پرخاش نمی‌شود. در ساختار بندی مجدد تئوری ناکامی - پرخاشگری برکوت تیز، گفته می‌شود که آنچه موجب خشم می‌شود، درک سرخوردگی است. پاسخ های پرخاش جوانه هنگامی شکل می‌گیرد که سرنخی از خارج آن‌ها را تحریک کند، یعنی زمانی که شخص، هدفی قابل حمله با شخصی را که با منبع سرخوردگی در ارتباط است را مشاهده کند (گر، ۲۰۰۰).

4. James
5. Alkot

1. Ger
2. Berkowitz
3. Sadot

و داور و زمین بازی از عمده ترین صور خشونت تماشاگران فوتبال است.

فرضیه های این تحقیق عبارتند از: ۱- ناکامی طرفداران تیمهای فوتبال استقلال و پرسپولیس تهران در دستیابی به اهداف و ورزشی شان سبب گرایش آنها به انجام رفتار و اعمال پرخاش جویانه و خشونت آمیز می شود ۲- خشونت (جرایم) بیشتر در بعد کلامی و جرایم علیه اموال مصداق می یابد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع مطالعات کاربردی نیمه تجربی بوده و از نظر نحوه گردآوری اطلاعات، روش پیمایشی و از نوع همبستگی میباشد که به صورت میدانی اجرا شده است.

شرکت کنندگان

جامعه آماری پژوهش حاضر، ۳۸۴ نفر از طرفداران دو تیم استقلال و پرسپولیس تهران هستند. که به صورت تصادفی از بین طرفداران دو تیم و از بین هر ۶۰ نفر انتخاب گردیده اند. ۲۲۰ نفر از طرفداران پرسپولیس و ۱۶۰ نفر از طرفداران استقلال، با توجه به آمار حضور طرفداران دو تیم در ورزشگاه آزادی تهران، جمعیت نمونه این پژوهش هستند که حتی الامکان سعی بر رعایت عدالت و عدم تفاوت معنی دار در جامعه آماری شده است. غالب جمعیت آماری به لحاظ سنی ۱۵ تا ۳۴ ساله ها را بر او می گیرد. نوجوانان زیر ۱۸ سال و جوانان ۱۸ تا ۳۴ سال و بیش از ۳۴ سال را بزرگسالان مفروض انگاشته شده اند. ۲۷/۳ درصد از جمعیت مورد مطالعه نوجوانان و ۷۲/۱ درصد را جوانان تشکیل می دهند و کمتر از یک درصد را بزرگسالان تشکیل می دهند. میانگین سن جمعیت نمونه ۱۹/۳ می باشد که طرفداران استقلال ۱۹/۱ و پرسپولیس ۱۹/۳ می باشد. میانگین تحصیلات دو تیم ۱۰/۳ و کمتر از دیپلم است. تنها چهار نفر بی سواد که کمتر از یک درصد جمعیت

مورد مطالعه را تشکیل می دهند و ۵۰ درصد کمتر از دیپلم و ۳۹/۶ درصد دیپلم و ۹/۵ درصد فراتر از دیپلم تحصیلات دارند. طرفداران استقلال ۱۰/۵ و پرسپولیس ۱۰/۲ سال تحصیلات را نشان می دهد. ۹۴/۱ درصد از طرفداران مجرد و ۵/۹ درصد متاهل هستند.

ابزار پژوهش

ابزار این پژوهش پرسش نامه محقق ساخته است که در دو قسمت اطلاعات فردی شامل سن، میزان تحصیلات، وضعیت تاهل و اطلاعات رفتاری با شش گزینه هیچ، خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد در پنج شاخصی که موجبات بروز احساس ناکامی در ورزشگاه هستند تنظیم گردید. تعداد سؤالات از ۳۵ پرسش به ۳۰ پرسش با توجه به تشابه و عدم امکان ادغام در جمعیت نمونه و عدم اولویت، کاهش یافت. روایی پرسش نامه توسط اساتید آمار و روان شناسان ورزشی و جامعه شناسان همکار تایید و پایایی آن از روش آماری ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰.۹۱ تعیین شد.

شیوه گردآوری داده ها

نظر به حجم وسیع جامعه آماری در جمع آوری اطلاعات از دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد حقوق و تربیت بدنی استفاده گردید و جمع آوران اطلاعاتی کاملاً با مشکلات حضور در ورزشگاه و مشکلات موجود آگاه بوده و توجیه شدند. به شیوه تصادفی پرسشنامه ها در پنج مسابقه متناوب در ورزشگاه آزادی در خلال مسابقات لیگ برتر فوتبال فصل ۹۳-۹۲ بین طرفداران دو تیم توزیع گردید که در بسیاری از موارد مصاحبه تکمیلی و شفاهی برای تکمیل اطلاعات انجام میگرفت. عدم همکاری بسیاری از پاسخگویان ما را بر آن داشت که زمان جمع آوری اطلاعات را بیشتر به قبل از مسابقه و در مرحله بعدی به بعد از اتمام مسابقه موکول کنیم. مشکل عمده جمع آوری اطلاعات شک و شبهه طرفداران دو تیم بود که

در برخی موارد با این فکر که محقق طرفدار تیم رقیب است پرسشنامه را پاره می‌کردند.

روش پردازش داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی، روش همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه، مورد استفاده

قرار گرفت. لازم به ذکر است که تمام عملیات آماری با استفاده از نرم افزار اس.پی.اس.اس نسخه ۱۹ در سطح

معناداری $P=0/05$ صورت گرفت.

یافته‌ها

جدول ۱. توزیع جمعیت نمونه براساس گروه‌های سنی

گروه سنی	تعداد	درصد	درصد تراکمی
۱۷-۱۵	۹۴	۲۷/۷	۲۷/۷
۲۰-۱۸	۱۸۰	۴۷/۵	۷۵/۲
۲۳-۲۱	۶۰	۱۴/۹	۹۰/۱
۲۶-۲۴	۲۸	۶/۹	۹۷/۰
۳۰-۲۷	۸	۲/۰	۹۹/۰
۳۱ و بالاتر	۴	۱/۰	۱۰۰
جمع	۳۸۰	۱۰۰/۰	-

جدول ۲. توزیع جمعیت نمونه براساس میزان تحصیلات

میزان تحصیلات	تعداد	درصد	درصد تراکمی
بیسواد	۴	۱/۰	۱/۰
ابتدایی	۱۶	۴/۰	۵/۰
راهنمایی	۹۴	۳۰/۶	۳۵/۶
دبیرستان	۷۶	۱۸/۸	۵۴/۵
دیپلم	۱۶۰	۳۹/۶	۹۴/۱
فوق دیپلم	۴	۱/۰	۹۵/۰
لیسانس بالاتر	۲۰	۵/۰	۱۰۰/۰
جمع	۳۸۰	۱۰۰/۰	-

میزان احساس ناکامی به عنوان متغیر مستقل در رویارویی با شرایط پهنج‌گانه متغیر وابسته با حضور در ورزشگاه مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج حاصله از جمعیت آماری بین تماشاگران استقلال و پرسپولیس تهران بیانگر این مطلب بود که بیشترین میزان احساس ناکامی به گزینه «شکست تیم محبوب» ارتباط دارد به صورتی که این پارامتر در ۸۲/۱ درصد از پاسخگویان ایجاد احساس ناکامی می‌نماید، پس از این گزینه استنباط از قضاوت مغرضانه و نامناسب داور با

میزان احساس ناکامی به عنوان متغیر مستقل در رویارویی با شرایط پهنج‌گانه متغیر وابسته با حضور در ورزشگاه مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج حاصله از جمعیت آماری بین تماشاگران استقلال و پرسپولیس تهران بیانگر این مطلب بود که بیشترین میزان احساس ناکامی به گزینه «شکست تیم محبوب» ارتباط دارد به صورتی که این پارامتر در ۸۲/۱ درصد از پاسخگویان ایجاد احساس ناکامی می‌نماید، پس از این گزینه استنباط از قضاوت مغرضانه و نامناسب داور با

قرار گرفت. لازم به ذکر است که تمام عملیات آماری با استفاده از نرم افزار اس.پی.اس.اس نسخه ۱۹ در سطح

معناداری $P=0/05$ صورت گرفت.

جدول ۳. درصد احساس ناکامی در پارامترهای پنجگانه

میزان احساس ناکامی	ناکامی برای حضور در ورزشگاه	بازی نامناسب تیم محبوب	خطای بازیکنان حریف	قضاوت نامناسب داور	شکست تیم محبوب
هیچ	-	-	-	-	-
خیلی کم	۹/۲	۱/۵	۱/۲	-	۱
کم	۷/۸	۸/۵	۲/۳	۰/۹	۱/۱
متوسط	۲۲/۸	۹	۸/۵	۳/۱	۴/۷
زیاد	۱۸/۱	۲۲/۳	۱۵/۴	۱۸/۷	۱۱/۱
خیلی زیاد	۴۲/۱	۵۸/۷	۷۲/۶	۷۷/۳	۸۲/۱

پرخاشگری و خشونت برای سنجش متغیر وابسته این نوشتار (خشونت و پرخاشگری) کلیه اعمال و رفتاری که دلالت بر جرم یا تخلفات انضباطی دارند و کنشهایی که دلالت بر نوعی آسیب رسانی روانی یا فیزیکی به اشخاص یا اشیاء دارند تحت بررسی قرار گرفت.

پرخاشگری کلامی: شعرهای تحقیر کننده و زشت علیه بازیکنان و هواداران دست اندر کاران و داوران و سایر کارگزاران مسابقه در این مقوله قرار دارد. پرخاشگری کلامی با ضرب در میزان وقوع آن نمراتی را به دست داد که در پنج گزینه جای گرفت. در گزینه هیچ یا اصلاً ۴۰/۲ درصد جای گرفت. و ۱۵ درصد در گزینه خیلی کم ۱۱/۵ درصد از جمعیت آماری در گروه خشونت کلامی کم و ۱۳/۳ درصد در گروه زیاد و تنها ۲/۷ درصد خشونت کلامی در خیلی زیاد جای گرفتند. شعرهای طرفداران دو تیم استقلال و پرسپولیس تهران ظاهراً در سه هدف جای می گیرد: هدف اول: تقویت روحیه بازیکنان و مربی تیم مورد ملاقه از دو طریق شعرهای تعریفی و تمجیدی و دعائی و طریق دوم با تمسک به تشبیه تیم و بازیکنان به تیمهای نمونه و بزرگ و بازیکنان مشهور عالم فوتبال مانند منچستر، ای سی میلان و... بعضاً این شعرها بار عاطفی خویش را از دست داده و با تأکید به هدف تقویت روحیه جنبه خشونت و نظامی گری و پرخاش

جویانه می گیرد تا مثلاً از شدت علاقه، ناراحتی خویش را در نتیجه نگرفتن تیم محبوب مثلاً پشت کردن به زمین از روی سکوها و یا فلانی حیا کن ... را نشان می دهند. این قسم از شعارها یعنی شعارهایی که هدف آنها حمایت از تیم محبوب است ۵۰/۱ درصد از شعارها را در بر می گیرد. این شعارها علاوه بر باری عاطفی و تعریف و تمجید از توانائیهای بازیکنان تیم محبوب به دنبال افزایش توان روانی و ایجاد فرصت برای بروز توانمندیهای بازیکنان تیم محبوب به دنبال افزایش توان روانی و ایجاد فرصت برای بروز توانمندیهای بازیکنان در حین بازی است. نوعی تحریک مثبت در رسیدن به هدف و جلوگیری از ناکامی. در هدف دوم شعرهای تحقیر آمیز نسبت به تیم حریف و یادآوری باختها و تمسخر بازیکنان و تشبیه آنان به حیوانات و تیم های ضعیف و بی کیفیت، تضعیف روحیه بازیکنان تیم حریف و تقویت روحیه بازیکنان تیم مد نظر محبوب است که ۱۰/۲ درصد از شعارها را در بر می گیرد و نهایتاً در هدف سوم ۲۹/۷ درصد از طرفداران تیمهای استقلال و پرسپولیس تهران در هنگام برگزاری مسابقه با هدف تضعیف روحیه و تحقیر تیم حریف اقدام به شعرهای زشت و زننده میکنند.

پرخاشگری فیزیکی: ارزیابی پرخاشگری فیزیکی طرفداران تیمهای استقلال و پرسپولیس با سه گزاره

عمده ۱ - درگیری فیزیکی با هواداران تیم حریف ۲ - تخریب اموال ورزشگاه و وسایل حمل و نقل عمومی به ویژه اتوبوس ها ۳- تخریب اشیاء و اموال ورزشگاه و وسایل حمل و نقل عمومی و اتوبوسها ۴- درگیری فیزیکی با هواداران تیم حریف و پرتاب اشیاء و مواد منفجره به سمت بازیکنان داور و زمین بازی (که میتوان در قالبی نزاع دسته جمعی و ایراد ضرب و جرح عمدی و برهم زدن نظم و ایجاد هیاهو جنجال در قانون اسلامی به آن پرداخت) ۵ - پرتاب اشیاء و مواد منفجره به سمت بازیکنان حریف و داور و زمین بازی، انجام گردید. این بار هم نظیر ارزیابی خشونت کلامی، رفتار خشونت آمیز با فراوانی آن ترکیب گردید و اعداد خاصی را در بین پاسخ گویان نمایان نمود. ۲۴ درصد از پاسخ گویان هیچ گونه رفتاری که بیانگر خشونت فیزیکی باشد را نداشته اند. ۱۸/۱ درصد از گزینه خیلی کم و ۲۵/۱ در گزینه کم و ۳۲ / ۹ درصد در گزینه ۵/۱ درصد زیاد و ۲/۸ درصد تنها در بروز رفتار خشونت آمیز در گزینه بسیار زیاد قرار گرفتند.

پرخاشگری کلامی و خشونت فیزیکی: با ممزوج نمودن نتایج حاصله در هر کدام از گزاره‌های

پرخاشگری کلامی و خشونت فیزیکی نتایج نشان داد ۲۲۲،۱ درصد از تماشاگران فوتبال استقلال و پرسپولیس هنگام حضور در فروشگاه فاقد رفتار خشونت آمیزند. ۱۶/۵ درصد دارای رفتار خشونت آمیز خیلی کم و ۲۳/۵ درصد کم و ۲۴/۱ در صد رفتار پرخاشگرانه در حد متوسط داشته‌اند و تنها ۱۲/۵ درصد از تماشاگران در ورزشگاه ها رفتار خشونت آمیز در حد زیاد و تنها ۲/۷ درصد در حد خیلی زیاد رفتار خشونت آمیز از خود بروز داده اند. نظر به اینکه تحقیقی جامع توسط نویسندگان این تحقیق در ابعاد زیستی و محیطی و روان شناختی موضوع تحقیق صورت گرفته است در جمع‌بندی متغیرهای چهارگانه اشاره شده مجموعاً ۶۴/۲ درصد از رفتار پرخاشجویانه، جمعیت مورد آزمون را در جرایم کلامی به تنهایی ۳۱/۲ درصد از این رفتارها را در برمیگیرد و تخریب و درگیری و پرتاب اشیاء ۳۳ درصد از این رفتارها را شامل می‌شود.

جدول ۴. درصد بروز خشونت جمعیت نمونه در پرخاشگری کلامی و فیزیکی

پرخاشگری کلامی	پرخاشگری فیزیکی	پرخاشگری کلامی و فیزیکی	
۴۰/۲	۲۴	۲۲/۱	هیچ
۱۵	۱۸/۱	۱۶/۵	خیلی کم
۱۱/۵	۱۵/۱	۲۳/۵	کم
۱۳/۳	۳۴/۹	۲۴/۱	متوسط
۱۹/۷	۵/۱	۱۲/۵	زیاد
۲/۷	۲/۷	۲/۷	خیلی زیاد

در ارزیابی کمترین و بیشترین تعداد خشونت و پرخاشگری باید اشاره نمود که جامعه آماری با ۵۸/۲ در مورد شعار دادن علیه تیم حریف بیشترین رفتار خشونت آمیز را داشته است و پرتاب اشیاء و مواد

منفجره با ۴/۸ درصد کمترین میزان رفتار خشونت آمیز را در بر می‌گیرد. گزینه تخریب اموال ورزشگاه ها با ۱۶/۲ درصد و درگیری با هواداران با ۱۴/۴ در رتبه‌های بعدی هستند. پاره کردن صندلی اتوبوس‌ها

۶/۴ درصد از آمار پاسخگویای را به خود اختصاص داده است. اکثریت جامعه آماری به جمعی بودن ارتکاب افعال خشونت آمیز خود اذعان نموده اند و در پاسخ به

سوالات به مشارکت سایر هواداران در ۸۷/۹ درصد از رفتارهای خشونت آمیز خود پاسخ مثبت داده اند.

جدول ۵. نسبت انجام رفتارهای مختلف خشونت آمیز جمعیت نمونه

رفتار خشونت آمیز	درگیری با هواداران حریف	شعار علیه تیم حریف	پرتاب اشیاء و مواد منفجره	تخریب اموال ورزشگاه	پاره کردن صندلی اتوبوسها
آری	۱۴/۴	۵۸/۲	۴/۸	۱۶/۲	۶/۴
خیر	۸۵/۶	۴۱/۸	۹۵/۲	۸۳/۸	۹۳/۶

نگرش جامعه آماری در خصوص علت انجام خشونت و پرخاشگری

گویان پرخاشجو در جامعه آماری است لیکن پاسخگویان عادی ۱۴/۲ درصد را به ناکامی تیم محبوب نسبت دادند.

لذت بردن از اعمال خشونت آمیز و پرخاشجویانه تقریباً ۵ درصد فقدان امکانات در ورزشگاه ۳۲/۳ درصد، خودنمایی ۲۲/۹ درصد و فشارهای روانی ۱۷ درصد، نارضایتی سیاسی ۶ درصد و عقده سرخوردگی ۸/۱ درصد را در جامعه آماری تشکیل میدهد. اکثریت پاسخگویان (۸۲/۲) درصد در پاسخ به زمان انجام رفتار پرخاشگرانه و خشونت آمیز تماشاگران فوتبال به زمان در حین فوتبال و ۱۰/۳ درصد به بعد از زمان فوتبال و ۶/۵ درصد به قبل از زمان بازی فوتبال رای داده اند.

جامعه آماری در پاسخ به علت انجام خشونت و پرخاشگری به ناکامی تیم مورد علاقه و تلافی شکست با ۲۹/۳ درصد و عقده سرخوردگی و آموزش نامناسب با ۲۳/۸ درصد و فشارهای روانی با ۱۶ درصد اشاره کردند. لذت بردن از اعمال خشونت آمیز و پرخاشجویانه با ۲/۳ درصد کمترین درصد علت بروز خشونت از دیدگاه هواداران است. اعتراض سیاسی و خودنمایی و عرض اندام و تجهیزات نامناسب ورزشگاه به ترتیب ۵ و ۱۲ و ۱۱ درصد از سایر عوامل مورد اشاره جامعه آماری است. این پاسخ مربوط به پاسخ

جدول ۶. نگرش جمعیت نمونه در خصوص علت خشونت تماشاگران در دو گروه پاسخ گویان عادی و پرخاشجو

تیم مورد علاقه و دلایل رفتار خشونت آمیز و پرخاشجویانه	استقلال	پرسپولیس	هوادار پرخاشگر	هوادار عادی
پاسخ گویان عادی و پرخاشگر	۱۳/۸	۱۸/۲	۱۵/۰	۱۷
فقدان فرصت ها و فراغت و سرگرمی	۳/۴	۴/۵	۳/۸	۶/۲
ناکامی تیم مورد علاقه و تلافی شکست	۳۲/۸	۲۲/۷	۲۹/۳	۲۴/۲
عقده سرخوردگی و آموزش نامناسب	۲۵/۹	۱۸/۲	۲۳/۸	۸/۱
تجهیزات نامناسب ورزشگاه	۸/۶	۱۳/۶	۱۰	۳۲/۳
خودنمایی و عرض اندام	۱۲/۱	۹/۱	۱۱	۲۲/۹
اعتراض سیاسی	۳/۴	۹/۱	۵	۶
لذت از اعمال خشونت آمیز و پرخاشجویانه	-	۴/۵	۲/۳	۰/۵

آزمون فرضیه ها از طریق ضریب همبستگی اسپرمن به دست آمده است. نتایج این ارزیابی نشان می دهد که سه متغیر مربوط به ناکامی به ترتیب ۱ - شکست و ناکامی تیم مورد علاقه ۲ - خطای بازیکنان تیم رقیب ۳ - قضاوت مفرضانه داور علیه تیم محبوب در انجام رفتار خشونت آمیز طرفداران تیم های استقلال و پرسپولیس تهران تأثیر معنی داری دارند. متغیرهای بازی نامناسب تیم محبوب و ناکامی از حضور در ورزشگاه در پاسخ جامعه آماری از اثرگذاری کمتری برخوردار است. متغیرهای شکست و ناکامی تیم مورد علاقه و خطای بازیکنان حریف روی تیم مورد علاقه و بازی نامناسب تیم محسوب و قضاوت مفرضانه داور در انجام پرخاشگری کلامی تماشاگران تأثیر عمده دارند، در مجموع دو متغیر شکست و ناکامی تیم محبوب و استنباط از داوری مفرضانه و نادرست علیه تیم و محبوب بر رفتار پرخاشجویانه و خشن تماشاگران اعم از کلامی و فیزیکی، تأثیر معنی دار دارد. بین این دو متغیر نیز ارتباطی تنگاتنگ وجود دارد. غالباً تیم بازنده (متغیر شکست و ناکامی تیم محبوب) یکی از عوامل ناکامی تیم را قضاوت مفرضانه داور و اشتباه داور (متغیر استنباط قضاوت مفرضانه داور علیه تیم مورد علاقه) می دانند. این در حالی است که تیم پیروز این گونه داوری را امری طبیعی و جزء فوتبال و اجتناب ناپذیر دانسته و می گویند داور نیز یک انسان است و ممکن است اشتباه کند. شدیدترین نوع ناکامی یعنی ناکامی نسبت به شکست تیم مورد علاقه و قضاوت مفرضانه داور به عنوان شدیدترین علل ناکامی به صورت مجزا مورد بررسی قرار می گیرد. در خصوص شکست تیم مورد علاقه ۴۶/۹ درصد از هواداران وضعیت انفعالی را برمیگزینند و ۲۰/۲ درصد به تشویق تیم محبوب خود میپردازند. توهین به بازیکنان و مربیان

و مسئولین باشگاه خودی با ۱۴/۳ درصد و تخریب اموال ورزشگاه و پرتاب اشیاء با ۹/۱ درصد است. با نگاهی به این آمار در می یابیم که اکثریت هواداران (۶۷/۱ درصد) در قبال ناکامی تیم خود رفتاری متضمن پرخاشگری کلامی یا فیزیکی را از خود بروز نمی دهند. ۱۸/۴ درصد به پرخاشگری کلامی و ۱۴/۵ درصد به خشونت فیزیکی متوسل می شوند. حاضر بیانگر این واقعیت می باشد که ۳۳/۹ درصد در قبال شکست و احساس ناکامی رفتار پرخاشگرانه از خود بروز می دهند. در خصوص استنباط قضاوت مفرضانه داور درصد طرفداران انفعالی پایین تر است، زیرا احساس اجحاف در بین طرفداران آنها را با قدرت بیشتری تحریک می کند، ۲۵/۳ درصد از هواداران حالت انفعالی و ۲۲/۱ درصد از هواداران به تشویق تیم محبوب می پردازند. توهین به بازیکنان و مسئولین باشگاه خودی کمتر از ۱ درصد را در بر می گیرد. تخریب اموال ورزشگاه و پرتاب اشیاء با ۱۰/۵ درصد و درگیری با هواداران تیم رقب ۳/۸ درصد است. توهین به داور با ۳۷/۳ درصد بیشترین درصد را به خود اختصاص می دهد. اکثریت هواداران با قضاوت ناعادلانه و مفرضانه داور (۵۳/۶ درصد متوسل به رفتار پرخاشجویانه می شود که پرخاشگری کلامی ۳۸/۳ درصد از موارد را در بر می گیرد. حدود ۱۴/۳ درصد به خشونت فیزیکی روی می آورند. در کل ۴۷/۳ درصد به رفتار خشونت آمیز متوسل نمی گردند. می توان نتیجه گرفت که ناکامی طرفداران تیم های فوتبال استقلال و پرسپولیس لزوماً به خشونت و پرخاشگری نمی انجامد و گزینه های دیگری نظیر حالت انفعالی و سکوت و تشویق تیم محبوب در دستور کار قرار میگیرد. نوسان درصد در متغیرهای گوناگون به دلیل شدت و ضعف در احساس اجحاف و نتیجتاً احساس ناکامی است.

جدول ۷. واکنش هواداران به شکست تیم مورد علاقه و قضاوت مغرضانه

واکنش هواداران	شکست تیم مورد علاقه	قضاوت مغرضانه داور
وضعیت انفعالی	۴۶/۹	۲۵/۳
تشویق تیم محبوب	۲۰/۲	۲۲/۱
توهین به بازیکنان و مربیان خودی	۱۴/۳	۱
تخریب اموال ورزشگاه و پرتاب اشیاء	۹/۱	۱۰/۵
درگیری با هواداران تیم رقیب	۵/۴	۳/۸
توهین به داور	۱/۴	۳۷/۳

جدول ۸. ضرایب همبستگی اسپرمن بین عوامل ناکامی و پرخاشگری

عوامل ناکامی	عدم حضور در ورزشگاه	نمایش ضعیف تیم محبوب	خطای بازیکنان حریف	قضاوت ناعادلانه داور	شکست تیم محبوب
پرخاشگری	۷۸٪	۷۵٪	۱۸۸٪	۲۱۸٪	۲۳۹٪
کلامی	۱۱۲٪	۱۲۲٪	۰٪	۰٪	۰٪
خشونت	۷۷٪	۶۸٪	۵۰٪	۱۵۸٪	۱۷۲٪
فیزیکی	۲۱۰٪	۳۲۰٪	۳۶۸٪	۰٪	۰٪
خشونت فیزیکی و کلامی	۲۱٪	۴۴٪	۴۵٪	۲۳٪	۶۹٪
	۶۵۴٪	۳۹۶٪	۷۷۴٪	۰٪	۰٪
	۳۸۰	۳۸۰	۳۸۰	۳۸۰	۳۸۰

بحث و نتیجه گیری

در این مقاله به بررسی رابطه ناکامی و خشونت تماشاگران فوتبال پرداخته شد. نتایج به دست آمده گویای این مطلب است که رابطه معنی داری بین خشونت تماشاگران فوتبال و ناکامی وجود دارد. هر قدر احساس ناکامی افزایش یابد امکان بالقوه خشونت بین تماشاگران افزایش می یابد. خشونت در سه بُعد کلامی، فیزیکی و کلامی - فیزیکی در جامعه آماری مورد ارزیابی قرار گرفت. خشونت تماشاگران ناکام، در برخی موارد نظیر قضاوت مغرضانه داور با درصد قطعیت بیشتری نمود میابد. اکثریت هواداران با قضاوت ناعادلانه و مغرضانه داور (۵۳/۶) درصد متوسط به رفتار پرخاشگری می شود که پرخاشگری کلامی

۳۸/۳ درصد از موارد را در بر می گیرد. حدود ۱۴/۳ درصد به خشونت فیزیکی روی می آورند. تخریب اموال ورزشگاه ها با ۱۶/۲ در بین خشونت فیزیکی بیشترین درصد را به خود اختصاص داده است. یافته ها نشان میدهد رابطه معنی دار و پررنگی بین احساس اجحاف و خشونت وجود دارد. هر چه احساس اجحاف بیشتر باشد خشونت بیشتر است. ۳۳/۹ از هواداران به خشونت در هنگام شکست تیم محبوب متوسل میشوند. احساس اجحاف بین هواداران عادی نیز علت عمده برو. خشونت میباشد. هواداران عادی با ۲۴/۲ علت خشونت را ناکامی اعلام نمودند و این درصد در مورد طرفداران پرخاشگر ۲۹/۳ میباشد. یافته های این مقاله نشان میدهد غالب موارد خشونت در حین مسابقه روی میدهد. (۸۲/۲) درصد به رفتار پرخاشگرانه و خشونت

میکشاند. وضعیت انفعالی هواداران و تشویق تیم محبوب با ۶۷/۱ درصد در شکست تیم مورد علاقه (جدول ۷) و ۴/۴۷ درصد در قضاوت مغرضانه داور نشان میدهد که حتی در شدیدترین حالات ناکامی، پرخاشگری ممکن است حادث نگردد. از یک طرف واکنش‌های متفاوتی در مقابل ناکامی غیر از پرخاشگری حادث می‌شود و از سوی دیگر کلیه موارد پرخاشگری ناشی از ناکامی نیست و افراد در شرایط مختلف به علل گوناگون ممکن است دست به پرخاشگری بزنند. عمل ورزشکاران رزمی یا سربازان در جنگ یا اعمال مجازات‌های قانونی نظیر شلاق و اعدام هیچ یک به دلیل ناکامی نیست. انتقادات وارد بر این نظریه عبارتند از: ۱- ناکامی را علت خشونت و خشونت را علت ناکامی میدانند (دور باطل). ۲- ناکارآمدی در تبیین رفتارهای جمعی و گروهی اوباشگران و تنک محوری بودن در بعد فردی و روانی ۳- فقدان روش و پاسخ درخصوص شکل‌های مختلف محدودیت در جنبه‌های مختلف زندگی روزمره که به صورت مستمر و اجتناب‌ناپذیر محرک پرخاشگری هستند. ۴- نسبی بودن کمیت و کیفیت خشونت از حیث زمان و مکان آن سبب کاهش دقت نظریه خشونت و ناکامی است. صنعتی و اقتصادی شدن فوتبال، خشونت را برای رسیدن به هدف توجیه می‌کند و کارکرد اقتصادی آن بر کارکرد اخلاقی آن غلبه می‌یابد. جمعیت آماری در پاسخ به علت انجام رفتارهای وندالیستی به دو گزینه ناکامی تیم مورد علاقه و تلافی شکست و عقده‌گشایی و سرخوردگی با بیش از ۵۰ درصد پاسخ دادند که این امر بیانگر رابطه معنی‌دار بین ناکامی و خشونت تماشاگران دو تیم فوتبال پرسپولیس و استقلال تهران است. نتیجه این تحقیق با تحقیقات رامون اسپیج^۷

آمیز تماشاگران فوتبال به زمان در حین فوتبال و ۱۰/۳ درصد به بعد از زمان فوتبال و ۶/۵ درصد به قبل از زمان بازی فوتبال برمیگردد. روان‌شناسان اجتماعی ناکامی را در کنار سایر عوامل به عنوان یکی از عوامل بالقوه و سازنده پرخاشگری دانسته و یگانه عامل پرخاشگری را ناکامی نمی‌دانند. (بایرن، بارون، ۱۹۹۳) افراد ناکام با توجه به الگوهای فرهنگی خود در قبال ناکامی گزینه‌های دیگری را نظیر کمک گرفتن از دیگران، انطباق و سازگاری، کناره‌گیری، تلاش بیشتر و یا مصرف مواد مخدر و الکل را برگزینند و خشونت تنها مسیر نیست (آتکینسون^۱ و دیگران، ۱۹۹۳) ۶۷/۱ از جامعه آماری در زمان شکست تیم محبوب وضعیت انفعالی داشته یا به تشویق تیم محبوب خود می‌پردازند. تکرار فزاینده خشونت به تدریج تمایل خود ناکام را در واکنش‌های پرخاشجویانه به نمایش می‌گذارد. هرچه ناکامی خوشایندتر باشد میل به پرخاشگری را افزایش می‌دهد. (بایرن، بارون، ۱۹۹۳) تکرار خشونت تماشاگران فوتبال که منبع خشونت آنان ناکامی تیم محبوب است مفهوم مجرم به عادت و بزه‌کار مزمن را در جرم‌شناسی به ذهن متبادر میکند. این فرض که پرخاشگری سطح تحریک فیزیکی افراد پرخاشگر را کاهش می‌دهد و از این طریق سبب کاهش خشونت و پرخاشگری می‌شود (آرنسون، ۱۹۹۶) با تردید روبه‌رو گردید و تحقیقات بعدی نشان داد که پرخاشگری و خشونت سبب شکل‌گیری و حتی افزایش خشونت می‌شود (برن، کاسین، ۱۹۹۳) جبر روانی در نزد جرم‌شناسان روان‌کاو نظیر فروید این فرض باطل را مطرح مینماید لیکن مقوله اختیار انسانها در کنار یادگیری اجتماعی و به عادت شدن پرخاشگری این فرض را به چالش

5. Bren
6. Kasin
7. Ramon Spoaig

1. Atkinson
2. Byren
3. Baron
4. Aronson

که گریز ناپذیر است در کنار مسایل روحی روانی بازیکنان در یک مسابقه یا زمان خاص نظیر فوت نزدیکان یا کاهش انگیزه آنان به عنوان علت بازی نامناسب، نظیر عدم دریافت دستمزدها، و سایر مواردی که در بعد فردی و محیطی در بروز خشونت تماشاگران موثر است از میزان خشونت در ورزشگاهها کاست.

(۲۰۰۶) جان کر (۱۹۹۰) و عنبری (۲۰۰۲) همخوانی دارد. در این تحقیقات کینه توزی و عقده گشایی و تیم گرایي و علاقه به یک تیم خاص و شکست تیم محبوب علت عمده رفتارهای وندالیک شناخته شده است. پیشنهاد میشود با آموزش و ترویج مسایل متعددی نظیر پذیرش برتری تیم حریف و پذیرش فرض عدالت داوران و وجود اشتباه دآوری به عنوان خطای انسانی

منابع

1. Abdoll, B. (2004). psychosocial principle, inphysical Education and teching. Tehran Bamdad book publishing, p:8.
2. Argyle, M. (1993). bodily communication Toutledege, P:52.
3. Arnsion, E. (1996). social psychology. Translation Hossein shekar shekan. publishing Roshd, p:220. [In Presian]
4. Arian pour, A., and Arian pour, M. (2002). Dictionary. Tehran, Amir kabir publishin , p:25.
5. Alder man, R. (1974). psychological Behavior, in sport, p: 254.
6. Atkinson, R., and At kinson, R., and Smith, E., and Bom, D. (1993). In troudction of psychology. Brace Jovanovich Harcourt Publishers, p:78.
7. Anbari, M. (2006). investigating the causes of violence among football fans. Research project of Tehran university Jahad, P:38.
8. Baron, R., and Byron, D. (1993). social psychology, Understanding Human Interaction, Allyn and Bacon. P:351.
9. Berkwist, I. (1986). Asurvey of social psychology. CBS college publishing, p:52.
10. Cashmore, E. (1998). Making sense of sports Routledge. p: 24.
11. Coakly, J. 1998). sport in society, issues ans controversies, p:529.
12. 12, Courakis, N. (2004). football violence, Not only a British problem. European Journal on criminal policy, p:181.
13. Duning, E. (2003). Sociology of sport in the Balance Reflection on some Resent and more Enduring Trends. University of Leicester social science Research, P:221.
14. Eftekhari, A. (2001). Violence and society. Tehran, mofid pulishig. p: 12.
15. Fathi, H. (2003). sports and colleyball. Tehran, Amirkabir Publishing, p: 84.
16. Ger. T. (20000). why do humans rebel. Tehran, strategic Research Publisher, P:215.
17. Ghasemi, V., Zoulaktaf, v., Noorallivand, A. (2008). Sociology of sport Tehran, Publishing sociologists, p: 90.
18. Karchfield, R. (1968). mindividual and community. translator Mahmoud sanaie, Zavar publishing, p:46. [In Presian]
19. Keyniya, M. (1995). criminal psychology. volum1, Tehran, Roushd Publishing, p:63.
20. Luis, R. (2009). violence of Audiences and social impairments in the United states. Translation and Research by Ali Hodavand, Journal sport Exercise-Development, p: 140, [In Presian]
21. Jarvis, M. (2001). sports psychology. khakecand. publishing. Translator noor Ali khajevand, Tehran, Kowsar publishing, p:97.

22. Janoren, P. (1998). Vandalism, Word disease. translator farrokh, Mahan saboteur Journal of the year 26, N ,299, p:59., [In Presian]
23. Mohseni tabrizi, A (1999). Experimental cenduisim, Review of findings of Research. social sciences, letter, N ,16, p:136.
24. NAIA social Assistant (1996) soccer, social violence, social identity. p:74.
25. Nikbakt, s. (2014). Grouns for the Tendency toward violence against the criminologists. Tehran, Ava book publishing, p:115.
26. Najafi Abrand Abadi,A.,and Hashem beygi, H. (2000) .Encyclo university.p:71.
27. Najafi tavana, A. (2008) , criminology, khate sevvom pulishing, P:42.
28. pearson, G. (2006). Holiganism, football industry. Groud, unicercity, of Liverpool, p:55.
29. Saduk, B.,and saduk, j., and virgin A. (2008). psychoanalysis of Beharvioral science. translateor Farzin Rezaei, Tehran, Arjmand publishing, p:135. [In Presian]
30. Spaij, R (2006). Aspects of Hiiliganism violence.,Amsterdam school for social scince Research, p:82.
31. Terry,peter, and Jackson , jonj (1985) . the Determinats and controlof violence in sport. Quest 37, p:41.

استناد به مقاله

آقایی، م.، و ملا نوروزی، ک. (۱۳۹۷). تحلیل جرم‌شناختی تئوری ناکامی - پرخاشگری در خشونت تماشاگران فوتبال. مجله مطالعات روان‌شناسی ورزشی، شماره ۲۶، ص. ۶۶-۱۵۱. شناسه دیجیتال: 10.22089/SPSYJ.2018.5968.1633

Aghaei, M., & Molla Norouzi, K. (2019). Criminological Analysis of Failure Theory - Aggression in the Violence of Football Spectators. Journal of Sport Psychology Studies, 26; Pp: 151-66. In Persian. Doi: 10.22089/SPSYJ.2018.5968.1633

Criminological Analysis of Failure Theory - Aggression in the Violence of Football Spectators

Majid Aghaei¹, and Keyvan Molla Norouzi²

Received: 2018/06/12

Accepted: 2018/08/26

Abstract

The purpose of this study was to investigate the failure-aggression theory of violence among spectators from Esteghlal and Persepolis teams of Tehran from a criminological point of view. In this semi-experimental study 386 independent supporters of Tehran's Independence and Propulsion method were selected randomly. The research data were a questionnaire. The researcher has been compiled in two parts of individual information and practice with 30 questions. In two levels descriptive and non-analytic statistics (Pearson correlation coefficient) are used. The PASS version 19 was used at the significant level of $P = 0.05$. The findings of this study emphasized the overcoming of violence in the verbal dimension and subjects such as failure to attend the stadium the popular team's defeat inadequate judging of the referee and the inappropriate play of the popular team the violence of football fans is effective. Overcoming the variable of the defeat of the popular team and the judge's inadequate judgment.

Keywords: Psychological Criminology, Failure, Aggression, Vandalism

1. Assistant professor Department of low, faculty of literature and Humans sciences.
Islamic Azad university Eslamshar, Iran (Corresponding Author)

Email: magid.aghayie6105@gmail.com

2. Assistant professor, Department of sport management, faculty of physical
Education, Islamic Azad university, Eslamshar, Iran